

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО**

Для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Освітньої програми «Агрономія» спеціальності **201 Агрономія**

м. Кропивницький

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до дисципліни
3. Мета і завдання дисципліни
4. Формат дисципліни
5. Результати навчання
6. Обсяг дисципліни
7. Пререквізити
8. Технічне і програмне забезпечення / обладнання
9. Політика курсу
10. Навчально-методична карта дисципліни
11. Система оцінювання та вимоги
12. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО
Рік викладання	2023-2024 навчальний рік
Викладач	Зайченко Володимир Васильович, доктор економічних наук, професор; Запирченко Людмила Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент, https://ekonomika.kntu.kr.ua/spivrobitnyky/
Контактний телефон	(0522)-390-463 – викладацька кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи, робочі дні з 8 ³⁰ до 14 ²⁰
E-mail:	zapirchenko2020@gmail.com
Консультації	<i>Очні консультації</i> згідно розкладу консультацій вівторок та четвер з 14 ²⁰ до 15 ³⁰ <i>Онлайн консультації</i> за попередньою домовленістю в робочі дні з 8 ³⁰ до 14 ²⁰

2. Анотація до дисципліни

Дисципліна «Економіка та підприємництво» вивчає питання загальної характеристики підприємства як суб'єкта господарювання, ґрунтовно висвітлено засади формування та використання всіх видів ресурсів в сільськогосподарських підприємствах. Є базовою для формування у спеціаліста творчого потенціалу, необхідного для самостійного розв'язку економічних задач. Значну увагу приділено інноваційним процесам, техніко-технологічній базі, прогнозуванню і плануванню та формуванню фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

3. Мета і завдання дисципліни

Метою даної дисципліни є формування знань і умінь пов'язаних з використанням ресурсного потенціалу сільськогосподарських галузей, визначення економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та обґрунтування заходів щодо її підвищення а також розкриття сутнісних аспектів формування системи базових знань із організації та функціонування підприємницької діяльності і формування підприємницького мислення.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- оволодіння базовими економічними поняттями та категоріями;
- вивчення сутності, основних понять і категорій економіки, підприємництва, бізнесу та менеджменту;
- навчити основам організації, планування та управління сільськогосподарським підприємством;
- формування аналітичних навичок та вмінь щодо прийняття управлінських рішень.
- навчити вмінню використовувати економічні можливості сільськогосподарського виробництва, які сприяли б найбільш успішному вирішенню продовольчої проблеми;
- навчити правильному використанню економічного мислення, адаптованого до вимог ринкової економіки.

4. Формат дисципліни

Для денної форми навчання:

Викладання курсу передбачає для засвоєння дисципліни традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій, поєднуючи із семінарськими заняттями та практичними роботами.

Формат *очний* (Face to face) та *змішаний* (blended) – курс, що має супровід в системі Moodle

Для заочної форми навчання:

Під час сесії формат очний (Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні компетентності:

соціальні навички (soft-skills):

1. Здатність до саморозвитку і самовдосконалення протягом життя, відповідальність за навчання інших.

загальні:

ЗК10. Здатність працювати в команді.

фахові (special-skills):

ФК9. Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

ФК11. Здатність застосовувати концепції, теорії та наукові методи природничих, біологічних, економічних та технічних наук для запровадження еколого-адаптивних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

програмні результати вивчення дисципліни:

ПРН11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов;

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

ПРН18. Запроваджувати еколого-адаптивні технології вирощування сільськогосподарських культур на основі концепції, теорій та наукових методів природничих, біологічних, економічних та технічних наук.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	24	4
практичні	12	2
самостійна робота	54	84
Всього	90	90

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Вид підсумкового контролю		Обов'язкова / вибіркова
2026/2027 н.р.	4	7	201 Агрономія	3 / 90	2	очна	заочна	обов'язкова
						залік	залік	

7. Пререквізити

Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається паралельно з викладання наступних дисциплін: «Вища математика», «Інформаційні технології».

8. Технічне і програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни застосовуються: мультимедійні засоби, персональні комп'ютери, локальна комп'ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету.

9. Політика дисципліни

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції, семінарські і практичні заняття курсу.

Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях

Недопустимість: запізнь на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

При організації освітнього процесу в Центральукраїнському національному технічному університеті здобувачі, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти <http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=4>.

10. Навчально - методична карта дисципліни

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль I. Економічні основи вивчення ресурсів аграрних підприємств							
Тиж. 1 (за розкладом) 2 год.	Тема 1. Теоретичні основи економіки. Особливості с.-г виробництва	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 5-15	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 1 та практичне заняття №1 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 2 тижня
Тиж. 2 (за розкладом)	Тема 2. Підприємство як суб'єкт господарювання	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 24-34	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 2 та практичне №2 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 3

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
2 год.							тижня
Тиж. 2 (за розкладом) 2 год.	Тема 1, 2. Підприємство як суб'єкт господарювання Організаційно-економічні основи підприємництва в аграрних формуваннях	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	2, с. 76-119, 4, с. 54-96	Знати теоретичні засади економічної діяльності суб'єктів господарювання Розрізнити і систематизувати основні напрями господарсько-фінансової діяльності підприємства Вміти працювати в команді, делегувати повноваження, розподіляти роботу і вести полеміку	19 балів	Самостійна робота до 3 тижня
Тиж. 3 (за розкладом) 2 год.	Тема 3. Земельні ресурси та їх використання	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 205-241	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 3 та практичне №3 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 4 тижня
Тиж. 4 (за розкладом) 2 год.	Тема 4. Трудові ресурси, продуктивність праці та її оплата	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 250-283	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 4 та практичне №4 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 4 (за розкладом) 2 год.	Тема 3, 4. Використання земельних угідь. Забезпеченість агропідприємств персоналом та оплата праці працівників аграрних підприємств	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	2, с. 124-144, 175-205 4, с. 112-127, 176-192	Знати: види та класифікацію земельних ресурсів підприємства, поняття та класифікацію персоналу підприємства Аналізувати структуру персоналу підприємства Розрізнити показники забезпеченості та ефективності використання угідь підприємства, прями та обернені показники продуктивності праці Застосовувати знання теми при розв'язуванні ситуаційних завдань щодо визначення ефективності використання угідь підприємства, нарахування оплати праці персоналу підприємства	19 балів	Самостійна робота до 5 тижня
Тиж. 5 (за розкладом) 2 год.	Тема 5. Капітал підприємства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 283-315 2, с. 148-153	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 6 тижня
Тиж. 6 (за розкладом) 2 год.	Тема 6. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	4, с. 281-298	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 7 тижня
Максимальна кількість балів за змістовим модулем I						50 балів	
Змістовий модуль II. Виробнича діяльність аграрних підприємств та економічна ефективність							
Тиж.6 (за розкладом) 2 год.	Тема 5,6. Методика визначення ефективності капітальних вкладень. Шляхи поліпшення використання капітальних вкладень	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	4, с. 281-298	Знати економічну суть інвестиційних ресурсів підприємства та поняття види інноваційної діяльності Вміти здійснювати оцінку економічної ефективності виробничих інвестицій та оцінку ефективності технічних та організаційних нововведень Аналізувати структуру інвестицій в основний капітал та основні напрямки науково-технічного прогресу	9 балів	Самостійна робота до 7 тижня

Тижень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Тиж. 7 (за розкладом) 2 год.	Тема 7. Витрати виробництва та собівартість продукції	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 134-177	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 8 тижня
Тиж.8 (за розкладом) 2 год.	Тема 8. Ціни та ціноутворення на продукцію	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 510-550	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 8 (за розкладом) 2 год.	Тема 7, 8. Суть, видів. послідовність і методи визначення собівартості с.-г продукції. Ціна в ринковій економіці і характеристика її видів	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	1, с. 160-169, 235-535 2, с. 261-287	Знати поняття витрат виробництва і собівартості продукції та ціни Вміти визначати собівартість продукції підприємства та її ціну Розуміти принципи ціноутворення на продукцію Застосовувати знання та вміння при проведенні розрахунків в запропонованих задачах	10 балів	Самостійна робота до 9 тижня
Тиж. 9 (за розкладом) 2 год.	Тема 9. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	1, с. 194-054	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 10 тижня
Тиж. 10 (за розкладом) 2 год.	Тема 10. Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	5, с. 184-201	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 11 тижня
Тиж. 10 (за розкладом) 2 год.	Тема 9, 10. Результати діяльності та економічна ефективність діяльності	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	1, с. 4552684 2, с. 239-258	Знати суть економічної ефективності діяльності підприємства, розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Вміти систематизувати показники результативності та ефективності діяльності підприємства, розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Аналізувати економічний стан підприємства, рівень та виробничий напрям підприємства Розуміти необхідність та принципи розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Застосовувати знання з даної теми при виконанні індивідуальної розрахункової роботи	9 балів	Самостійна робота до 11 тижня
Тиж. 11 (за розкладом) 2 год.	Тема 11. Економіка галузей рослинництва	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	4, с. 27-35, с. 509-707	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до 12 тижня
Тиж. 12 (за розкладом) 2 год.	Тема 12. Економіка галузей тваринництва	Лекція / <i>Face to face</i>	Презентація	4, с. 27-35, с. 509-707	Увійти в систему Moodle. Завантажити лекцію 5 та практичне №5 з курсу ЕтаП.	2 бали	Самостійна робота до підсумкового

Тиждень, дата, академічні години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) /формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
							тесту
Тиж. 12 (за розкладом) 2 год.	Тема 11, 12. Економіка галузей рослинництва та тваринництва	Практичне заняття / <i>Face to face</i>	Методичні рекомендації	4, с. 27-35, с. 509-707	Знати галузі с.-г, та види кінцевої продукції, яку отримують в цих галузях Вміти систематизувати показники рівня виробництва і економічної ефективності виробництва аграрної продукції Аналізувати рівень виробництва і економічну ефективність виробництва аграрної продукції Застосовувати знання з даної теми при виконанні індивідуальної розрахункової роботи	10 балів	Самостійна робота до підсумкового тесту
Максимальна кількість балів за змістовим модулем II						50 балів	

11. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Економіка та підприємництво» здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації навчального процесу. Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу навчальної роботи (засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи, виконання практичних та індивідуальних завдань), для оцінювання якої призначається 100 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і здобувачів вищої освіти на першому занятті.

Розподіл балів, які отримують студенти при вивченні дисципліни «Економіка та підприємництво»

Поточний контроль та самостійна робота																				
Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2											Залік, Сума
T1	T2	T 1, 2	T3	T4	T3,4	T5	T 6	ЗМ1	T5, 6	T7	T8	T 7, 8	T9	T10	T 9, 10	T 11	T 12	T 11, 12	ЗМ2	100
2	2	19	2	2	19	2	2	50	9	2	2	10	2	2	9	2	2	10	50	

Примітка: T1, T2, ..., T12 – тема програми

Шкала оцінювання

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1-34

Знання здобувачів вищої освіти оцінюється при проведенні диференційованого контролю як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

– "відмінно" – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

– "задовільно" – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Вимоги до письмової роботи (заочна форма навчання):

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання здобувачами вищої освіти заочної форми навчання письмової домашньої контрольної роботи за індивідуальним варіантом відповідно до порядкового номера здобувача вищої освіти за списком в навчальних журналах академгрупи. Завдання та вимоги до виконання контрольної містяться в Навчально-методичному комплексі.

12. Рекомендована література

Основна

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: [підручник] / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
2. Економіка і організація агропромислових формувань: Навч. посіб. / С.І. Демяненко, М.Й. Хорунжий, О.Г. Боброва, П.В. Коваль; За заг. Ред. С.І. Демяненка. – К.: КНЕУ, 2006. -304 с.
3. Економіка і підприємство, менеджмент: [навчальний посібник-практикум] / О.Ю. Єрмаков, Т.І. Балановська, Т. А. Гуцул, О.П. Гогоуля. – Київ: Компринт, 2014. – 360 с
4. Організація і планування сільськогосподарського виробництва. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти III-IV рівнів акредитації. М.М. Ільчук, Л.Я. Зрібняк та ін. за ред. М.М. Ільчука, Л.Я. Зрібняка. К.: 2008. – 757с.
5. Петрига О. М. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т. І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – 498 с

Допоміжна

1. Азізов С.П. Організація аграрного виробництва і бізнесу: підручник / С.П. Азізов, П.К. Канінський; За ред. Азізова С.П. – К.: Четверта хвиля, 2013. - 624 с.. Методичні положення та норми продуктивності і витрати палива на обробіток ґрунту / В.С. Пивовар, Є.М. Нуждін, М.Ф. Кисляченко та ін. – К.: НДІ “Укראгропромпродуктивність”, 2010. – 584 с.
2. Березівський П.С., Михалюк Н.І.. Організація виробництва в аграрних формуваннях. /За ред. П.С. Березівського.- К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 560 с.
3. Дем’яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств. – К.: КНЕУ, 2005.
4. Організація виробництва і підприємницької діяльності в аграрних формуваннях: Навчальний посібник для студентів агрономічних спеціальностей вищих аграрних закладів освіти I-IV рівнів акредитації. П.С. Березівський, Ю.Е. Губені, Н.І. Михалюк / За ред. П.С. Березівського.- Львів: "Українські технології", 2002.- 536 с.
5. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: Навч. Посібн. 4-те вид. – К.: Каравела, 2015. 352 с.
6. Топалов А.Д., Скоробагатько С.В., Ільяшенко В.А. Організація виробництва в підприємствах АПК. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
7. Шкільов О.В, Балан О.Д, Ткачук В.А. Практикум з організації підприємницької діяльності в сільськогосподарських підприємствах: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Четверта хвиля. – 2012. – 216 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://nbuv.gov.ua> .
2. <https://essuir.sumdu.edu.ua/> .
3. <http://dspace.kntu.kr.ua/> .
4. <http://moodle.kntu.kr.ua/my/> .
5. <https://books.google.com.ua/> .